

HAVNENS FISKERIHISTORIE

Da godsejer Scavenius anlagde Klintholm Havn i 1878 var det ikke med henblik på en fiskerihavn. Nej formålet var en udskibningshavn for godsets forskellige produkter der iblandt kridt fra Møns klint. At havnen blev placeret her skyldtes vandstanden, både øst og vest fra havnen er vandstanden lavere. Hvornår fiskeriet startede fra Klintholm Havn vides ikke nøjagtigt, men havnen tiltrak fiskere. Først i 1888 bliver der registeret salg af fisk til en opkøber. Inden da blev fisken solgt direkte over rælingen. Nu er fiskeriet blevet et erhverv. I 1911 bliver havnen udvidet med en fiskerihavn.

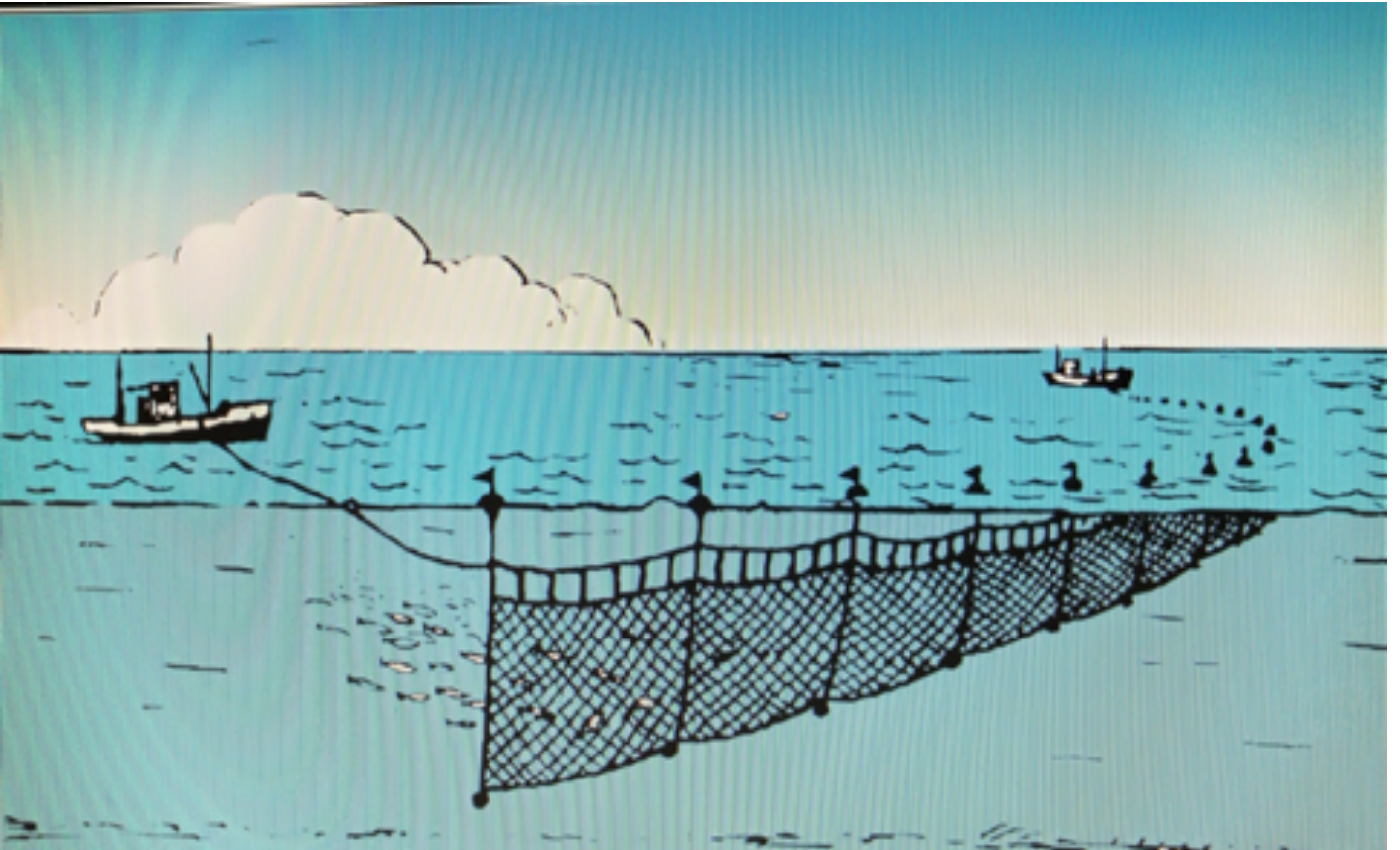
Havnen blev en kostbar affære for godsejeren. Der var meget vedligeholdelse forbundet med anlægget, der til tider blev hårdt angrebet af vind og vejr. I 1913 søges havnen uden held solgt fiskerne, først i 1925 lykkedes det at sælge havnen til kommunen!

Der har nok været lidt uenighed fiskerne imellem for fisker Aksel Carstensen tager initiativ til oprettelse af en salgsforening. Den stiftende generalforsamling finder sted i "huset" på havnen i 1914 og hovedformålet var: "at opnå fuld retfærdighed over det hele". Nøjagtigt det formål blev Fiskernes Fællessalg oprettet på 55 år senere. Klintholm Havns 1. salgsforening ophørte i 1927.

Klintholm Havn i sin "ungdom". Der er sket en del siden.

Da fiskeriet blev lidt mere avanceret tiltrak Klintholm Havn fiskere fra andre egne af Danmark: Især Hundested og Bagenkop. Ikke for at bosætte sig, men for at få del i de mange sild der var om sommeren og efteråret. Fangstmetoden var med drivgarn.

1942 var det helt store sildeeventyr. Ikke mindre end 217 både fyldte havnen d.v.s. at havnen var lukket af fartøjer. Havnen kunne krydses ved at gå fra båd til båd. Nogle bosatte sig i små skure rundt omkring havnearealet, hvor de tog ophold år efter år, når sildesæsonen startede.

Skibsholm Havn Sommer 1942

TRAWLFISKERIET GØR SIN ENTRE I KLINTHOLM

Tre unge Bagenkop-fiskere, der, hver især havde fisket her fra havnen med deres fædre, så muligheder i dette sted. De havde - alle tre - fisket fra en tidlig alder - konfirmationsalderen - og inden da havde måtte hjælpe til.

I 1938 - som 20-årig - løber Lenchau Kølle ind i havnen med båden "Brise".
I april 1940 bliver han gift med Edith og de får barn.

Frank Jacobsen kom i 1947- som 23-årig - med kone og barn. Jytte havde han mødt her i Klintholm, men de to første år af ægteskabet boede de i Bagenkop. Franks første båd - Odin - var som han siger i et interview 1991- "en gammel skude, der var ved at synke hele tiden, men alligevel sejlede vi over Østersøen til Bornholm. I dag turde jeg ikke sejle tværs over havnen".

Den tredje unge mand var Rasmus Strande Petersen. Han kom hertil som medhjælper i 1948 også 23 år gammel. 1952 køber han sin fars båd Zenith. I mellemtiden er han blevet gift med Rita og har fået barn.

Disse unge mænd revolutionerede fiskeriet ved Klintholm Havn, de havde taget trawlfiskeriet med fra Bagenkop. I starten rystede de lokale fiskere på hovedet af de unge gutter. De havde ingen tiltro til denne fiskemetode. Ja af og til blev der grinet lidt og hånet. Senere - i oktober 1951 - da der var der mangel på sild, blev der i et avisinterview sagt, at trawlerne var skyld i dette. Så helt gnidningsfrit har det ikke været fiskerne imellem. Ordsproget "Den, der ler sidst, ler bedst" kunne til fulde bruges af trawlfiskerne.

Lenchau Kølle som kom først, døde som 52-årig i 1969, men Frank og Rasmus nåede at se hele udviklingen fra fremgang til tilbagegang.

"Hanne" KE 60. Trawl bødes. 1950-erne trawlet er af bomuld.

Trawlfiskernes samarbejde var godt. De havde brug for hinandens viden og erfaring. Kollegaer og konkurrenter på vandet og venner på land. Det gjaldt også fiskere fra andre egne. Blandt andet tre dygtige fiskere og brødre fra Stubbekøbing Otto, Herman og Karl Sylov.

1961. "Søstrene" KE52. Sildefiskeri. Sildemakker "Fortuna" RU 124. Ca 900 kg i løftet (posen).

Efterhånden kom der opdrift i fiskeriet. Det gik bedre og bedre for trawlerne og fisk begyndte at lugt af andet end af fisk - nemlig penge, "trak man tegnebogen frem og der var fiskeskæl på den, ja, så var man sikker på at få en god kredit".

Vinteren 1985. Losning og sortering af sild.

Efterhånden kom der opdrift i fiskeriet. Det gik bedre og bedre for trawlerne og fisk begyndte at lugt af andet end af fisk - nemlig penge, "trak man tegnebogen frem og der var fiskeskæl på den, ja, så var man sikker på at få en god kredit".

Det tiltrak havnens og oplandets ungdom. En hyre som tredjemand var langt bedre end en lærlingeløn. Fiskeriet begyndte at få den respekt det fortjente. Det var hårdt arbejde. Af hjælpemidler var der en motor, kompas og fiskerens armkræfter.

1987. I sild til livet.

Inden ekkoloddet blev udviklet til civil brug (efter 2. Verdenskrig) og inden der var råd til investeringen, måtte dybden måles med et håndlod af bly. Den ende af lodet der ramte bunden, var smurt ind i fedt. Nogle fiskere kunne - ved at stryge fingeren over lodet og derefter smage på den, bestemme saltindhold og bundart. Den fiskemetode var de tre Bagenkøppere opflasket med.

Da ekkoloddet endelig kunne installeres, var det et stort fremskridt.

"HJ Kølle" KE 124 på vej i land.

FISKERFLÅDEN ØGES OG DER ER FREMDRIFT I KLINTHOLM HAVN.

Efter få år investeres der i større både, mere motorkraft og teknologien gør så småt sit indtog. De får installeret en sender. Nu kan de tale indbyrdes på vandet. Ikke mindst kan konerne hjemme i stuen følge med. "Skifter og lytter" lyder det. Hilsner bliver sendt hjem og andre "vigtige" beskeder, så som forventet hjemkomst. Hvornår aftensmaden kunne sættes til livs og andet småsnak. Alle var med på en lytter, så der blev selvfølgelig kun sagt, hvad der kunne tåles at høre.

Der blev fisket efter landkendinger. F.eks. en "frugthave over eet med sukkerfabrikken i Stege". "Gårdmærket" – en bestemt gård på Østmøn, "Fyret på gården", "Vejen over" osv. Af andre fiskepladser var der: Østerude, Plantagen, 5 bøjen, Kriegers flak, Renden, Kadet-renden. De stimedede ud om morgenen og hjem om aftenen. De var såkaldte madkurvsfiskere. Klintholm Havn lå det perfekte sted for fiskeri. Slog det i med isvinter, blev der fisket fra Bornholm. Om sommeren blev de såkaldte høstsild fanget. Det skulle gøres med dobbeltspænder trawl. Så kom der andre Bagenkopffiskere til. Lenschaus Kølle fik hjælp af sin bror Verner, Frank Jacobsen af sin far Aksel og Rasmus Petersen af sin fætter Ove Theodorsen, der i 1967 også fik fast adresse i Klintholm.

Nævnes skal, at sildefiskeriet i 70'erne tog en drejning. Nu - og stadig - fanges den i februar og måneder frem og i store mængder.

1987. "Agnete" KE 113. "Gitte-Trine" ND56. God fangst 50 000 kg.

1972. "Hanne" KE 66. Godt lastet

Deccaen kom på markedet i tresserne. Den var engelskejet, kunne ikke købes, men leases. Den tog fiskerne med storm. På søkort blev der tegnet ind med røde, grønne og violette streger. Fiskeområdet blev større. Deccaen kunne dog afvige en smule. Nu vidste skipper, hvor han – næsten - risikofrit kunne slæbe, hvor de skulle være agtpågivende, og hvor de absolut ikke skulle komme, hvis de ville undgå et revet trawl.

Et revet trawl var – selvfølgelig - ikke rart, det kunne være dyre lærepenge, men gav samtidig erfaring. Den position hvor trawlet blev hængende, blev ført ind på deccakortet.

Pilotstolens indtog blev en ren lise for skipperen eller den der nu var sat til at styre. Inde den blev installeret, var det bare et lille træseade, de kunne sætte sig på, ret op og ned i en ubekvem stilling.

Motorkraften i kutterne var - indtil først i tresserne - såkaldte glødehovedmotorer.

Disse motorer til fiskekutterne blev leveret af forskellige maskinfabrikker - Hundested, Søby, Grenå med flere. Nye vinde begyndte at blæse. De store fabrikker af lastbil- og busmotorer fremstiller nu også motorer til fiskekuttere. Snart skulle skipper blot dreje på en nøgle i styrehuset for at starte sin Caterpillar, Volvo, Mercedes og mange andre mærker.

1982/83. "Yvonne Dams"-lastet med sild. Sildemakker "Marconi Jensen".

1970 er året, hvor en radar bliver installeret i en Bagenkopkutter. Hurtigt følger flere efter med at investere i dette uundværlige instrument. Tåge på vandet var en meget ubehagelig og særdeles farlig situation for fiskeren. Hvilken den stadig er til vands, til lands og i luften. Men radaren stod for sikkerhed, den bestred udsigtsposten både i tåge og i klart vejr. Samt en god trafikkontrollant da påsejling også hørte til faremomenterne.

Fra et avisinterview 1996 fortæller Frank Jacobsen "Da vi sejlede i Grønsund på vej mod Stege, så vi mand og kone i deres lille båd, de spiste den medbragte mad, da en sandsuger påsejlede dem. Vi nåede lige at redde dem. Der skulle ikke være gået to minutter mere, så var de druknet.

Ja livet på vandet var og er risikofyldt. "Kun en tåbe frygter ikke havet". Fiskeren ved dette og de har respekten for elementet.

En dødbringende fare var menneskeskabt. Under 2. Verdenskrig blev Internationalt farvand-sejlrrenderne- mine - og dybvandsbombebelagt. Især Bagenkop-fiskerne var ramt af dette. Hver gang fiskeren tog på vandet var det et stående spørgsmål "kommer jeg hjem igen". Mange Bagenkoppere har prøvet at få disse sprængfarlige tingester i nettet, og denne fare lurder stadig. For år tilbage skete det også for en Klintholmtrawler.

I 1946 var der en ålekasse her fra havnen, der minesprang.

"Lige efter krigen" fortæller Frank Jacobsen "løb en lille fragtbåd på en magnetmine, vi reddede fem mand." Det hårde, våde og til tider farlige erhverv, skabte et slogan blandt de ældre fiskere om den yngre generation: "Det var dengang mænd var af jern og skibene af træ - nu er det omvendt".

En anden stor fare, som fiskerne virkelig er nervøs for er overisning. Ja nogle kalder det, det farligste af alt. Vand der sprøjter ind på dækket, som fryser til og til sidst får båden til at gå under.

Overisning. Fiskerens største frygt. Isen tynger skibene så de kan kæntre. (Foto Jyllandsposten)

Ja vind og vejr har altid været fiskerens overmand, men med større både er det blevet lidt mere udlignet for fiskeren. Liggedagene er blevet stærkt reduceret.

I dag er skibene større - ja meget større. "Til sammenligning" fortæller den pensionerede havnefoged Erik Jensen i 1996 "var der i 40erne 395 hk fordelt på 51 både i dag har den største båd 430 hk.". Den moderne kutter er fyldt med navigationssystemer og andet højteknologisk udstyr, der gør livet på søen mere sikkert, og som gør dem i stand til at lokalisere fiskestimerne med stor præcision. Et tip top moderne styrehus er - næsten - en mindre udgave af cockpittet på et fly. Der er mange instrumenter, som der skal holdes øje med.

KLINTHOLM HAVNS BEGYNDENDE TILBAGEGANG

Da Klintholm Havn toppede med fiskeriet - sidst i 70erne - var der 26 trawlere.

I 1985 var der 19 hjemmehørende trawlkuttere i Klintholm Havn. Desuden var der moderne garnbåde, som også har taget teknologien til sig. Ålefiskeriet, der som igennem tiderne har været rigtig godt herfra, med et par store firmaer og flere mindre - er desværre - i krise da ålen svigter.

Trawlfiskeriet er så småt begyndt at mærke stramninger på anden vis. EU rører på sig, endnu et faremoment for fiskeren - ja - for nogen dødbringende.

1978. Demonstration ang. fiskekvoter. Kuttere fra hele landet lagt til ved Langelinie.
Strejke om dagen-for flere lidt "sjov" om aftenen.

Efter demonstrationen i hovedstaden beordres til Rødby, hvor der blokeres for færgen.

Det startede i 1978 - Svend Jacobsen var fiskeriminister og der indføres kvoter. Fiskere fra hele landet sejler til København for at demonstrere. Selvfølgelig også bådene fra Klintholm Havn. Trods demonstration og alvoren i det havde de nogle meget festlige dage i storstaden. Dernæst var der blokade i Rødby havn. Fiskerne udgiver en pamflet med overskriften "Jacobsens slankekur", hvori de beskriver, hvor stærkt de bliver begrænset i deres fiskeri.

Årene går og EU's lænker stammes mere og mere. Kvoterne er i fremmarch - den frie fisker er i tilbagegang. Når der blev talt om den frie fisker betød det følgende. Har du lyst til at fiske og med egen båd, ja så er du din egen lykkes smed. Fisken er fri - alle mands eje. Det er din egen indsats, som skal gøre sig gældende. I 1991 er Klintholms Havn fiskeflåde reduceret til 7 både. Nogle er blevet solgt andre har fået ophugningsstøtte. Selve fiskeriet har også taget en drejning. Torsken svigter, den skal hentes længere og længere væk. Slut med "madkurvsfiskeriet" nu er de på havet flere dage af gangen.

I 2003 bliver kvoterne frigivet til fri handel fiskerne imellem. For nogle bliver det et indbringende marked, hvor de meget store både dominere. I 2011 oplyses der, at 8 skibe har en samlet værdi på 4,8 milliarder.

Formanden for dansk Fiskeriforening Bent Rulle (2011) siger i et interview angående. kvoter "det smadrede den fisker, som levede for at fiske og af at fiske, som kun skulle bruge fiskeriet til at skaffe sig en indtægt".

I Klintholm Havn går den mangeårige direktør for Fiskernes Fællessalg på pension (2003) efter 29 års meget veludført arbejde. I 2008 - efter 34 år - må salgsforeningen dreje nøglen om for sidste gang, grundet manglende fisk og andre omstændigheder.

Nu er der blot tre trawlkuttere tilbage i Klintholm. To af skipperne er efterkommere af de Bagenkopfiskere som bragte trawlet til Klintholm Havn.

O.V. Jørgensen er aftager af deres fisk.

O.V. Jørgensens "Kaj". Blandt lokale kaldt "Ude hos Peter Meyer"

"Line-Charlotte" ND 153. H. H. Theodorsens nybygning 2008. Solgt til en svensker 2017.

Dec. 2018 anløber H.H. Theodorsens nye glasfiber kutter "Line-Charlotte" ND 153 Klintholm Havn.

Et flot syn-for dem som har saltvand i årene

Ringene er sluttet, men på trist måde. Klintholm Havn var en energisk, livlig og charmerende havn.

Nu sidder "vi", der har oplevet Klintholm Havn som fiskerihavn, tilbage med et "der var engang" og med et stort håb om, at havnen kan bruges igen. Vi skal nok ikke have store forhåbninger om "genopstået fiskeri", det er en saga blot, men – måske - som servicehavn, det skal fremtiden vise.

GT